

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

4

SIRA SAYISI: 629

Terörün Sona Erdirilmesi ve Toplumsal
Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair
Kanun Tasarısı ve İçişleri Komisyonu Raporu
(1/941)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

- **1/941 Esas Numaralı Tasarının**
 - TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı 4
 - Genel Gerekçesi 4
 - Madde Gerekçeleri 6
- **İçişleri Komisyonu Raporu** 7
- **Muhalefet Şerhleri** 12
- **Tasarı Metni** 23
- **İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin** 23

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

26/6/2014

Sayı: 31853594-101-995-2780

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığımıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 18/6/2014 tarihinde kararlaştırılan “Terörün Sona Erdirilmesi ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Tasarısı” ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (1/941)	
ESAS	İçişleri Komisyonu
TALİ	Adalet Komisyonu Anayasa Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Türkiye 2002 yılından itibaren, tarihinin en kapsamlı demokratik değişim, dönüşüm ve normalleşme süreçlerini yaşamaktadır. Bu süreçlerde, toplumun tamamını kucaklayan, temel hak ve özgürlükler alanını genişleten, vatandaşların ülkeye aidiyetlerini ve Devlete güvenlerini pekiştiren “sessiz devrim” niteliğinde ileri adımlar atılmış, köklü reformlar gerçekleştirilmiştir. Milletimizin talep ve beklentileri doğrultusunda gerçekleştirilen bu reformlar, toplumun farklı kesimleri tarafından yaygınlıkla benimsenmiştir.

Atılan bu adımların oluşturduğu olumlu psikolojik ortam, Türkiye'nin geçmişi on yılları bulan ve toplumun barış ve kardeşliğine yönelik en önemli tehdidi oluşturan terör sorunuyla mücadelede bir paradigma değişikliğinin ve çözüm perspektifinin önünü açmıştır. Böylece terör sorunu ile vatandaşların meşru ve demokratik talepleri birbirinden ayrılmış, tüm toplum kesimlerinin sorunlarına karşı daha duyarlı bir yaklaşım benimsenmiştir.

Bu kapsamda, 2009 yılı Temmuz ayında terörü sona erdirmek ve toplumsal barış ve kardeşliği güçlendirmek amacıyla Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi başlatılmıştır. Bu süreçte, ülkemizde çeşitli toplum kesimlerinin sorunlarıyla yüzleşmeyi ve çözümler geliştirmeyi mümkün kılan özgür ve dinamik bir tartışma ortamı ortaya çıkmıştır.

2012 yılı sonlarında ise daha güçlü, demokratik, özgür, güvenli ve huzurlu bir Türkiye için bir Devlet politikası olarak çözüm süreci başlatılmıştır. Çözüm sürecinin nihai hedefi; terörün tamamen sona erdirilmesi ve toplumsal bütünleşmenin güçlendirilmesi ile milli birlik ve beraberliğin pekiştirilmesidir. Çözüm süreci, şiddeti ve silahı aradan çıkarma, sözü, düşünceyi ve siyaseti devreye alma sürecidir.

Toplum, çözüm sürecine güçlü bir destek vermekte olup, kamuoyunda sürece ilişkin olumlu bir beklentinin hakim olduğu gözlemlenmektedir. Çözüm sürecinin topluma mal olmasında düşünür, yazar, akademisyen, sanatçı gibi toplumun farklı kesimlerinden ve saygın isimlerden oluşan Âkil İnsanlar Heyetinin samimi gayretlerinin de katkısı olmuştur. Artan kamuoyu desteği bu sürecin başarıya ulaşmasının en önemli garantisidir.

Öte yandan, 9/4/2013 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde toplumsal barış yollarının araştırılması ve çözüm sürecinin değerlendirilmesi amacıyla Meclis Araştırma Komisyonu kurulmuştur. Komisyonun sekiz ayı bulan çalışmaları sonucunda hazırlanan nihai rapor, sorunun çözümüne ışık tutacak önemli tespit ve öneriler içermektedir.

Ayrıca ülkemizin demokratikleşme tarihinde oldukça önemli bir yer teşkil eden ve “Dördüncü Demokratikleşme Paketi” olarak da bilinen 2/3/2014 tarihli ve 6529 sayılı Temel Hak ve Hürriyetlerin Geliştirilmesi Amacıyla Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile çözüm süreci bağlamında da önemli düzenlemeler hayata geçirilmiştir.

Sürecin ilk olumlu etkisi, akan kanın yaklaşık on dokuz aydır durması, dolayısıyla vatandaşlarımızın daha güvenli ve daha huzurlu bir ülkede yaşamaları olmuştur. Çözüm süreci sayesinde ülkemizin özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri on yıllardır özledikleri normalleşme görüntülerine kavuşmaya başlamıştır. Bölgede ekonomi ve turizm canlanmaya başlamış; normalleşme ortamının olumlu yansımaları, yaşamın tüm alanlarında çok daha fazla hissedilir olmuştur.

Çözüm sürecinin başarıya ulaşması Türkiye'nin hızlı bir ekonomik gelişme ve kalkınma hamlesi içine girmesini sağlayacaktır. Ülkemiz bu temel sorununu çözdükten sonra bütün gücünü ve dinamizmini ekonomik gelişmeye aktarma fırsatı bulacaktır.

Çözüm süreci, çok boyutlu ve değişik aşamalar içeren dinamik bir süreçtir. Dolayısıyla sürecin farklı aşamalarında atılması gereken yeni adımlar söz konusu olabilecektir. Bu ise Devlet kurumlarının arasındaki etkin koordinasyonun yanısıra halkın ve sivil toplumun sürece aktif katılımlarını sağlayacak düzenlemelerin oluşturulmasını gerektirmektedir.

Çözüm süreci, hâlihazırda ilgili kurumların mevzuatları çerçevesinde yürütülmektedir. Gelinecek noktada, sürecin ilerletilmesi ve Devlet politikası niteliğinin pekiştirilmesi açısından, münhasıran çözüm sürecine ilişkin yasal bir düzenleme yapılmasında fayda görülmektedir.

Terör eylemleri sürdüğü müddetçe, güvenlik güçlerinin ve adli makamların hukuk içinde kalarak bunlarla mücadele etmesi kanuni görevleridir. Diğer yandan, bir hukuk devletinde çözüm süreci çerçevesinde görevin ifası niteliği taşıyan faaliyetler nedeniyle kişilerin hukuki, cezai ve idari yönlerden sorumlu tutulma tehdidi altında kalmaları da kabul edilemez.

Dünyadaki benzer süreçler incelendiğinde sorunun niteliğinden ve ülkelerin kendi özgün şartlarından kaynaklanan farklı fiili ve yasal uygulamaların söz konusu olduğu dikkat çekmektedir.

Çözüm sürecinin milli niteliği ve bugüne kadarki ulusal ve uluslararası deneyimler dikkate alınarak hazırlanan Tasarı, ülkemizdeki çözüm sürecinin daha güçlü bir yasal dayanağa kavuşturulmasını amaçlamaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Madde ile, Kanunun amacı, terörün sona erdirilmesi ve toplumsal bütünlüğün güçlendirilmesi için başlatılan çözüm sürecine ilişkin usul ve esasları düzenlemek olarak belirlenmektedir.

Madde 2- Madde ile, Hükümetin çözüm süreci kapsamında alacağı tedbirler ile ilgili uygulama, izleme ve koordinasyon görevleri düzenlenmektedir.

Madde 3- Madde ile, çözüm sürecine ilişkin hususlarda Bakanlar Kuruluna gerekli kararları alma yetkisi verilmektedir. Bu kapsamda kamu kurum ve kuruluşları Bakanlar Kurulunca alınan kararların yanısıra ilgili mevzuatlarından kaynaklanan görev ve yetkileri yürütmeye de devam edeceklerdir.

Madde ile ayrıca, çözüm süreci kapsamında yapılan çalışmalara ilişkin koordinasyonun ve sekreteryaya hizmetlerinin Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı tarafından yürütüleceği hüküm altına alınmaktadır.

Madde 4- Madde ile, Kanun kapsamında verilen görevlerin, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca ivedilikle yerine getirileceği düzenlenmiştir. Öte yandan, bu süreçte görev alanların ve çalışmalara katılanların, gerçekleştirdikleri faaliyetler nedeniyle gelecekte herhangi bir yaptırım tehdidi ile karşılaşmamaları amacıyla, bu görevleri yerine getiren kişilerin hukuki, idari veya cezai sorumluluğunun doğmayacağı yönünde düzenleme yapılmaktadır.

Madde 5- Yürürlük maddesidir.

Madde 6- Yürütme maddesidir.

İçişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

İçişleri Komisyonu

7/7/2014

Esas No: 1/941

Karar No: 18

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Bakanlar Kurulunca 26/6/2014 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 1/941 esas numaralı “Terörün Sona Erdirilmesi ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Tasarısı” Başkanlıkça; aynı tarihte esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak da Adalet ve Anayasa komisyonlarına havale edilmiştir.

Komisyonumuz, 2/7/2014, 3/7/2014 ve 4/7/2014 tarihli 24, 25 ve 26’ncı toplantılarında Başbakanlık, İçişleri, Adalet ve Millî Savunma bakanlıkları ile Millî İstihbarat Teşkilâtı Müsteşarlığı, Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, İnsan Hakları Derneği Başkanlığı, Türkiye İnsan Hakları Vakfı Başkanlığı ile İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği Başkanlığı temsilcilerinin katılımlarıyla Tasarırı görüşmüş ve karara bağlamıştır.

Tasarı ile ülkemizdeki çözüm sürecinin daha güçlü bir yasal dayanağa kavuşturulması amaçlanmıştır.

TBMM Başkanlığı tarafından Tasarının tali komisyon olarak havale edildiği Anayasa ve Adalet komisyonlarının, Tasarırı gündemlerine almayacaklarına dair 26/6/2014 tarihli ve 184650 ve 184646 sayılı yazıları, Komisyon Başkanlığımıza aynı tarihte ulaşmıştır. Komisyon toplantısında üyelerimize ve toplantıya katılan diğer milletvekillerine bu konuda bilgi verilmiştir.

Toplantının başında, Tasarının tümü üzerindeki görüşmelere geçmeden önce TBMM Başkanlığına yapılmış olan havaleye itirazın sonucunun beklenilmesi yönündeki talep üzerine usul tartışması açılmıştır. Usul tartışması esnasında itirazın TBMM Başkanlığı tarafından olumsuz sonuçlandığı bilgisinin Komisyona iletilmesi üzerine başkaca bir karar alınmayarak Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler başlamıştır.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmelerde Hükümet temsilcisi tarafından yapılan açıklamalarda;

► Siyasal ve toplumsal yaşamı normalleştiren adımlar atılırken özgürlükler için güvenlikten, güvenlik için de özgürlüklerden vazgeçilmediği,

► Çözüm sürecinin ülkenin on bir yıllık demokratikleşme ve normalleşme birikimi üzerine inşa edildiği,

► Bu süreçteki tüm çabanın, terörün ve şiddetin sona erdirilmesi, buna mukabil düşüncelerin açıklıkla ifade edilebilmesi ve özgürce siyaset yapılabilmesi olduğu,

► Çözüm sürecinin amacının, vatandaşların talep ve beklentilerini dikkate alarak ve geçmişte yapılan haksızlıkları telafi ederek Türkiye’yi normalleştirmek olduğu,

► Çözüm sürecinin başlıca hedefinin, örgüt mensuplarının silahlarını bırakması, devletin de bu insanların evlerine, normal hayata dönmeleri için gerekli çalışmaları yapması olduğu,

► Çözüm sürecinin ilerletilmesi ve ihtiyaç duyulan adımların zamanında etkili ve koordineli bir şekilde hayata geçirilmesi açısından münhasıran çözüm sürecine ilişkin bir çerçeve kanun olarak görülebilecek bir düzenleme yapılmasında fayda görüldüğü,

► Bu Tasarıyla çözüm sürecini yürütenlerin ve bu süreçte rol alanların hukuki anlamda kendilerini daha güvende hissetmeleri ve sürece daha fazla katkıda bulunmalarının sağlanmış olacağı,

► Dünyadaki benzer süreçler incelediğinde de sorunun niteliği ve ülkelerin kendi özgün şartlarından kaynaklanan farklı fiili ve yasal uygulamaların söz konusu olduğu,

► Çerçeve düzenleme olarak düşünülen bu Tasarı ile şiddetin bitirilmesinin, ülkedeki her türlü sorunun tartışılarak çözüm perspektiflerinin geliştirilmesinin ve siyasetin sorun çözme platformu olarak değerlendirilmesinin önünün açılmış olacağı,

► Tasarının, bundan sonraki çalışmalar için genel bir perspektif sunmakta olduğu, devlet kurumlarının süreç kapsamında yapacakları çalışmalar açısından yol gösterici nitelikte olduğu, sürece ilişkin daha detaylı somut adımlar içeren yol haritası ve eylem planına temel teşkil edeceği, bu kapsamda yeni kanun tasarılarının da gündeme gelmesinin söz konusu olabileceği,

► Tasarının başlığını “Terörün Sona Erdirilmesi ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Tasarısı” olduğu, bu başlığın terörün sona erdirilmesini ve toplumsal bütünleşmenin güçlendirilmesini içermek suretiyle çözüm sürecini yansıtmakta olduğu, yürürlük ve yürütme maddeleriyle birlikte 6 maddeden oluşan kısa bir çerçeve Tasarı olduğu,

► Tasarının 1’inci maddesinin, kanunun amaç ve kapsam maddesi olduğu, buna göre Tasarının amacının; terörün bitirilmesi, toplumsal bütünleşmenin güçlendirilmesi olduğu, bu hususun çözüm sürecinin amacına karşılık gelmekte olduğu, Tasarının kapsamı içinde ise çözüm sürecinin usul ve esaslarına değinilmekte olduğu,

► Tasarının 2’nci maddesinde esas olarak Hükümetin, çözüm süreci kapsamında yürüteceği çalışmaların sıralanmakta olduğu, bu çalışmaların esas olarak çözüm sürecinin yürütülmesi, süreçteki gelişmelerin izlenerek gerekli tedbirlerin alınması, ilgili bakanlıklar ve kurumlar arasında koordinasyonun sağlanması ve yapılan çalışmalara ilişkin kamuoyunun doğru ve zamanında bilgilendirilmesi çerçevesinde dört ana başlıkta toplanabileceği,

► Dünyadaki benzer süreçler ve bu konudaki bilimsel çalışmalar da incelenmek suretiyle kısa, orta ve uzun vadede gündeme gelebilecek tüm alanlarda gerekli çalışmaların yürütülmesinin Hükümete görev olarak verilmekte olduğu,

► Tasarının 2’nci maddesinin birinci fıkrasının;

> (a) bendiyle, çözüm sürecinin başarıyla sonuçlandırılmasına yönelik olarak siyasi, hukuki, sosyoekonomik, psikolojik, kültürel, insan hakları, güvenlik ve silahsızlandırma alanlarının sayılmakta olduğu ve Hükümete bu alanlarda çalışmalar yapılması için görevler verilmekte olduğu,

> (b) bendiyle, süreç kapsamında temas, diyalog, görüşme gibi siyasi irade ve kararlılık gerektiren konularda bir bakanlık veya kurum işlemi yerine Bakanlar Kurulu kararı alınması ve görevlendirme yapılması yoluyla konunun bir Hükümet politikası olarak idare tarafından daha hızlı ve etkili bir şekilde uygulanmasına imkân sağlanmakta olduğu,

> (c) bendiyle, çözüm sürecinin nihai aşaması olan örgüt mensuplarının silahlarını bırakması hususu dikkate alınarak eve dönüşler, sosyal yaşama katılım, iyileştirme süreçleri kapsamında atılması gereken adımlara vurgu yapılmakta olduğu, bu şekilde yapılmış çok sayıda bilimsel araştırma, sosyolojik çalışma ve analizin atılacak adımlara esas teşkil edeceği,

> (ç) bendiyle, çözüm sürecinin iletişim, kamuoyu ve algı yönetimi boyutu dikkate alınarak yapılan çalışmalara ilişkin kamuoyunun doğru ve zamanında bilgilendirilmesi hususunun vurgulanmakta olduğu,

> (d) bendiyle, çözüm süreci kapsamında hayata geçirilen tedbirlerin sonuçlarının izlenmesi ve bu konudaki faaliyetlerinin etkinliğinin sağlanmasıyla görev çakışmalarının ve mükerrerliklerin önlenmesi bakımından ilgili kurumlar arasında koordinasyonun sağlanması ihtiyacına dönük düzenlemelerin yapılmakta olduğu,

> (e) fıkrasıyla çözüm süreci kapsamında gerek duyulan mevzuat çalışmalarına işaret edildiği, yol haritası içinde yeni yasal düzenlemeler yapılabileceği, Bu konudaki gerekli mevzuat çalışmalarının zamanında yapılmasının, çözüm sürecinin başarıyla sonuçlanmasına da hizmet edeceği,

► Tasarının 3'üncü maddesiyle, Bakanlar Kurulunun çözüm sürecine ilişkin gerekli kararları almaya yetkili kılındığı, bu kapsamda kamu kurum ve kuruluşlarının çözüm sürecine ilişkin konularda, kendi mevzuatlarından kaynaklanan görev ve yetkilerine ilave olarak Bakanlar Kurulunca alınan kararları da uygulayacaklarının hüküm altına alındığı, süreçle ilgili çalışmaların sekretarya hizmetleri ile koordinasyon görevinin, mevcut kuruluş kanunu çerçevesinde benzer görevlere sahip olan Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı tarafından yürütüleceği,

► Tasarının 4'üncü maddesiyle, çözüm sürecine ilişkin olarak kamu kurum ve kuruluşlarına verilen görevlerin bu kuruluşlar tarafından ivedilikle yerine getirilmesine yönelik düzenleme yapıldığı, ayrıca bu süreçte görev alanlar ile çalışmalara katılanların bu Kanun kapsamında kendilerine verilen görevleri yerine getirmeleri nedeniyle gelecekte herhangi bir yaptırım tehdidiyle karşılaşmamları amacına yönelik düzenleme yapıldığı,

ifade edilmiştir.

Kanun Teklifinin tümü üzerindeki görüşmeler kapsamında aleyhte olmak üzere;

► Tasarının öncelikle tali komisyonlarda görüşülmesi gerektiği,

► Demokratik ortamı sağlamadan sorunun çözümü konusunda sağlıklı bir adım atmanın mümkün olamayacağı ve sürecin şeffaf bir şekilde yürütülmesi gerektiği,

► Sorunun çözümüne yönelik toplumsal bir mutabakatın ve politik bir zeminin sağlanması gerektiği, TBMM'nin bu süreçte devre dışı bırakılmaya çalışıldığı,

► Tasarıyla çözüm sürecinde görev yapacak olan aktörlere geleceğe yönelik yargı muafiyeti tanındığı, bu durumun Anayasa'nın ilk bölümü olan "Genel Esaslar" kısmına açıkça aykırılık teşkil ettiği, ayrıca Tasarı ile verilen yetkilerin kapsamının açık ve net olmadığı,

► Tasarıda muğlak ifadelerin kullanıldığı, kurum ve kuruluşlara verilecek görevlerin sınırının çizilmediği,

► Tasarının Anayasa'nın ilk dört maddesi ile 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 87 ve 137'nci maddelerine aykırı olduğu,

► Sorununun barışçıl bir biçimde çözümüne ve toplumsal barışın kalıcı tesisine yönelik olan bu Tasarının başlığında "terör" ifadesinin yer almasının Tasarının içeriğiyle tezat teşkil ettiği ve bu bağlamda isminin değiştirilmesi gerektiği,

► Sürecin açık, şeffaf ve kamuoyuna gerekli zamanlarda bilgilendirme yapılarak götürülmesi gerektiği,

► Sorunun çözümü için öncelikle "Anayasa Uzlaşma Komisyonu" yapısına benzer bir komisyonun kurulması gerektiği, bu komisyonun yapacağı çalışmalar sonucunda hazırlayacağı raporun çözüm önerisi olarak Meclise sunması gerektiği,

► Hükûmetin bir tavsiye kurumu değil, uygulama kurumu olduğu, Tasarının 2'nci maddesinde sayılanların hâlihazırda hükûmetin Anayasal görevlerinden olduğu,

► Tasarının içeriğine bakıldığında sorunu çözüme dönüştürme adına yeterli olmadığı, bu sebeple Tasarının içinin doldurulmasının gerektiği,

► Tasarının kapsamının çok geniş olduğu, nerede başlayıp nerede bittiğinin belli olmadığı, Tasarı kapsamında kişilere her türlü görevin verilebileceği, bu nedenle, bunun somutlaştırılmasının gerektiği,

► Soruna temel hak ve özgürlükler ekseninde bakılması gerektiği, sadece terör ekseninde bakılmasının soruna çözüm getirmekten uzak olduğu,

► Tasarıda yer alan düzenlemelerin birçoğunun 5952 sayılı Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda yer alan düzenlemelerle paralel olduğu, bunları tekrardan bir kanun konusu yapmanın pratik bir faydasının olamayacağı, ifade edilmiştir.

Kanun Teklifi'nin tümü üzerindeki görüşmeler kapsamında lehte olmak üzere;

► Tasarıyla çözüm sürecinin daha güçlü bir yasal dayanağa kavuşturulmasının amaçlandığı,

► Tarihi olduğu kadar vicdani ve ahlaki sorumluluk da gerektiren bu Tasarının yüzyıllık bir meselenin çözümü açısından atılan ilk adım olduğu,

► Tasarıyla Türkiye'de Kürt meselesinin çözümünün ve Türkiye'nin demokratikleşmesinin amaçlandığı, bu iki amacın Türkiye'de yüz yılı aşkın bir süredir kanayan yaraların kapatılması açısından önemli olduğu,

► Son 12 yıldır oldukça önemli bir demokratik dönüşüm ve normalleşme sürecinin yaşanmakta olduğu, toplumun farklı kesimlerinin beklentilerini karşılayacak doğrultuda adımların atıldığı, toplumsal barış ve kardeşliğin tesisi ve güçlendirilmesi, çatışma ortamının sona erdirilmesi için 2009 yılında başlatılan “Millî Birlik ve Kardeşlik Projesi” ve devamında 2012 yılında başlatılan Çözüm Süreci'yle sözün ve düşüncenin devreye girdiğini, silahlı ve şiddetsiz bir perspektif ortaya konulduğu, Hükümetin, temel hak ve hürriyetlerin geliştirilmesi amacıyla çıkardığı demokratikleşme paketlerinin de normalleşme adına bölgede oldukça önemli yansımaları olduğu,

► Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yaklaşık yirmi aydır silahların sustuğu, sivil toplum kuruluşlarının ve devlet kurumlarının etkin koordinasyonu sayesinde önemli düzenlemelerin gerçekleştirildiği, süreci çözüme ulaştırmak amacıyla atılan bu adımların, Türkiye'nin kalkınma ivmesini artırarak daha hızlı bir ekonomik gelişim göstermesini sağlayacağı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına gönderilen bu kanun tasarısının da toplumsal bütünleşmenin güçlendirilmesini ve çözüm sürecinin güçlü bir yasal dayanağa kavuşturulmasını amaçladığı, bu tasarının hem çözüm sürecine yeni bir asansör etkisi yapacağı, hem de tüm paydaşların çözüm sürecinin yürütülmesine ilişkin her türlü eylemlerinde devletin garantörlüğü ve güvencesinin sağlanmış olacağı,

► Temel hak ve hürriyetlerin geliştirilmesi ve özgürlük alanının genişletilmesi amacıyla farklı mezhep, inanç ve etnik unsurların tanınması, siyasi partilere üye olma serbestliği, farklı dil ve lehçelerde eğitim, köy isimlerinin vatandaşların takdirine bırakılmasıyla toplumun barış ve huzurunun tesis edilmesi yönünde önemli dönüşümlerin yaşandığı, bu Tasarıyla bu sürecin devam edeceği,

► Yirmi aydır bölgede çatışmanın olmadığı gerçeğinin var olduğu, ölümler sınırlanmamış olsa bile bir önceki dönemle kıyaslanamayacak kadar azaldığı, bu durumun görmezlikten gelinemeyeceği, bu olumlu gelişmenin kaynağının sağlanmış olan ateşkes olduğu, ancak ateşkesin kalıcı bir çözüm olmadığı, bu sebeple ateşkesi çözüme dönüştürecek önemli adımların atılması gerektiği, bu Tasarının bunu sağlama yeterliliği bakımından önemli bir adım olduğu,

ifade edilmiştir.

Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmeler neticesinde maddelerine geçilmesi kabul edilmiştir.

Komisyonumuzca, Kanun Tasarısının 1, 2, 3, 4, 5 ve 6'ncı maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Tasarının tümü Komisyon üyelerimizin oyuyla kabul edilmiştir.

Komisyonumuzdaki görüşmeler sırasında tam tutanak tutulmuştur.

Tasarı, kanunların hazırlanmasında uygulanan usul ve esaslar doğrultusunda, kanun yapım tekniğine uygunluğun, kavram ve dil birliğinin sağlanması amacıyla Komisyon Başkanlığımıza verilen yetki kapsamında redaksiyona tabi tutulmuştur.

Komisyon üyelerimizden Diyarbakır Milletvekili Cuma İÇTEN, Elazığ Milletvekili Sermin BALIK ile Uşak Milletvekili Mehmet ALTAY İctüzüğün 45'inci maddesi uyarınca Genel Kurulda İçişleri Komisyonunu temsil etmek üzere bu konuda özel sözcü olarak seçilmişlerdir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Mehmet Ersoy</i>	<i>Hüseyin Bürge</i>	<i>Alpaslan Kavaklıoğlu</i>
Sinop	İstanbul	Niğde
Kâtip	Üye	Üye
<i>Gülray Samancı</i>	<i>Ali Küçükaydın</i>	<i>Ahmet Toptaş</i>
Konya	Adana	Afyonkarahisar
	(Son toplantıya katılmadı)	(Muhalefet şerhim vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Fatma Salman</i>	<i>Tanju Özcan</i>	<i>Altan Tan</i>
Ağrı	Bolu	Diyarbakır
		(Son toplantıya katılmadı, (Muhalefet şerhim ektedir)
Üye	Üye	Üye
<i>Cuma İcten</i>	<i>Sermin Balık</i>	<i>Ali Serindağ</i>
Diyarbakır	Elazığ	Gaziantep
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Bu raporun özel sözcüsü)	(Ayrışık oyumuz ektedir)
Üye	Üye	Üye
<i>Celal Dinçer</i>	<i>Birgül Ayman Güler</i>	<i>İdris Şahin</i>
İstanbul	İzmir	Çankırı
(Ayrışık oyumuz ektedir)	(Muhalefet şerhim vardır)	
Üye	Üye	Üye
<i>Muzaffer Aslan</i>	<i>İlyas Şeker</i>	<i>Mustafa Akış</i>
Kırşehir	Kocaeli	Konya
Üye	Üye	Üye
<i>Ahmet Teyfik Uzun</i>	<i>Mehmet Erdoğan</i>	<i>Ali Turan</i>
Mersin	Muğla	Sivas
	(Muhalefet şerhim ektedir)	
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Altay</i>	<i>Mehmet Daniş</i>	<i>Ali Sarıbaş</i>
Uşak	Çanakkale	Çanakkale
(Bu raporun özel sözcüsü)		(Muhalefet şerhim vardır)

AYRISIK OY YAZISI

Türkiye'nin en temel sorunu olan terörün bitirilmesi ve Kürt meselesinin barışçıl yollarla çözülmesi isteği Halkımızın en önemli taleplerinden biridir.

Bizler de Toplumsal Barışın birey odaklı, eşitlikçi ve özgürlükçü bir yaklaşımla sağlanabileceğini düşünüyor Ana Muhalefet Partisi olarak bu yönde çaba ve çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Ancak iktidar Partisi ve Hükümetin Kürt meselesinin çözümü konusunda bugüne kadar izlemiş olduğu yol son derece tutarsız, çelişkilerle dolu ve güven vermeyen, genellikle siyasi ve kişisel çıkar amaçlı bir yol olmuştur. AKP bugüne kadar TBMM'ni dışlayarak sorumluluktan uzak bir şekilde süreci yürütmüştür.

Sorun, önce "Kürt Açılımı" daha sonra "Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi" olarak isimlendirilmiş sonunda "Çözüm Süreci" nde karar kılınmıştır.

Aslında bu sorunun ve Ülkemizde var olan diğer sorunların tartışılacağı Demokratik bir ortamın olmayışı bu sorunların çözümünün önündeki en büyük engeldir.

Türkiye'de Demokratik bir tartışma ortamı sağlanmadan Kürt meselesinin çözümü konusunda sağlıklı bir sonuç almanın zor olduğunu düşünmekteyiz.

O halde İktidar partisi ve Hükümet öncelikle Türkiye'nin her yerinde Demokrasinin tüm Kurum ve Kurallarıyla işlediği Demokratik bir ortam yaratmalıdır. Ancak üzüntü ile belirtmek gerekir ki AKP böyle bir anlayıştan uzak bir politika izlemektedir.

Cumhuriyet Halk Partisi olarak Kürt meselesinin kalıcı Çözümü için atılacak Samimi ve Sağlıklı sonuçlar verecek bütün adımları destekleriz. Fakat özel çıkar amaçlı siyasi hesaplara dayanan, Samimiyetten uzak aldatmacalara da itibar etmeyeceğimizi belirtmek isteriz. Çünkü biz kalıcı bir Toplumsal Barış'tan yanayız.

Oysa AKP bugüne kadar Terörü ve Kürt meselesini Toplumsal değil, siyasi hesaplara indirgenmiş bir AKP meselesi olarak görmüş, Soruna bütün Toplumunu kapsayan bir gözle bakmamış, Hükümete ve Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a Siyasi kazanım getirecek bir mesele olarak yaklaşmıştır.

Bu tasarının Sayın Erdoğan'a Cumhurbaşkanı adaylığının açıklandığının ertesi günü Komisyonumuzda görüşülmüş olması bu kaygı ve görüşlerimizi doğrulamaktadır.

Oysa biz Ülkemizin coğrafi ve Ulusal bütünlüğü ile güvenliğini koruyarak Demokratik, Sosyal, Toplumsal Uzlaşmaya dayalı ve sürdürülebilir bir çözümü önermekteyiz.

AKP bu süreci PKK'nın çekilmesi ve Silahların susması noktasına indirgemıştır. Silahların susması elbette önemlidir. Toplum'da geçici de olsa bir rahatlık sağlamıştır. Ancak bu yeterli görülmemelidir. PKK'nın Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı her türlü terör ve şiddet eyleminden vazgeçtiğini ve silahlarını teslim edeceklerini açıklamalarının sorunun çözümü için hayati önemde olduğunu belirtmek isteriz.

Ayrıca şunu da vurgulamak isteriz ki; Kapsayıcı, Kalıcı ve sürdürülebilir bir çözüme ulaşmanın ön şartı yöntemin doğru belirlenmesidir. Bu nedenle CHP iki ayaklı yöntem önerisini Haziran 2012 de AKP Genel Başkanı Sayın Erdoğan'a yazılı olarak bildirmiştir.

Bu Önerinin birinci ayağı TBMM'nde "Toplumsal Mutabakat Komisyonu" kurulması, İkinci ayağı ise TBMM dışında ancak bu komisyona bağlı olarak çalışacak bir "Akil İnsanlar" grubunun oluşturulması idi.

CHP bu öneri ile sorunun çözüm yerinin TBMM olduğunu ve Toplumsal uzlaşma ile çözülebileceğini vurgulamak istemiştir.

Fakat İktidar Partisi ve Sayın Erdoğan bu önerileri dikkate almamış, ayrıştırıcı ve kutuplaştırıcı bir dil kullanmaya devam etmiştir.

CHP'ye mensup milletvekillerinin TBMM'ne sunduğu Demokratikleşme, Özgürlükler ve İnsan hakları alanında çok sayıda yasa teklifi de AKP tarafından hiç dikkate alınmamıştır.

Toplumsal Barış ve Yurttaşların tam eşitliği için Demokrasi, Hukuk Devleti, İnsan Hakları ve Özgürlüklerin esas alınması gerektiğini savunuyoruz. Bireysel Hak ve Özgürlükler Demokrasinin, Eşitliğin, Üniter Devlet yapısının harçlarıdır. Kolektif Haklar Kavramının ise Toplumsal ayrışmanın bir ön habercisi olduğunu düşünüyoruz.

Yasa Tasarısı ile ilgili görüşlerimize gelince;

AKP'li Milletvekilleri ve Hükümet her zaman olduğu gibi Muhalefete mensup milletvekillerinin eleştirilerini dinlemekle yetinmiş, ancak önerilerin dikkate alınmaması yaklaşımını sürdürmüşlerdir.

Esasen Bu Tasarı ile getirilen düzenlemelerin önemli bir bölümü 5952 sayılı Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da yer alan düzenlemelerdir.

Ayrımcı Hükümetin zaten yapmakla yükümlü olduğu, başka bir ifade ile, yapmak zorunda olduğu görevler bu tasarı ile hükümete ikinci kez görev olarak verilmektedir. Örneğin Hükümetin Kamuoyunu doğru ve zamanında bilgilendirmesi, gerekli mevzuat çalışmalarını yapması gibi Tasarı metninde yer alan düzenlemeler zaten Hükümetin olağan görevleri arasındadır. Tasarı Metnine Hükümetin Kamuoyunu doğru bilgilendirmesi hükmü konduğuna göre demek ki Hükümet Kamuoyunu bugüne kadar doğru bilgilendirmediğini zımnen kabul etmektedir.

O halde Hükümet Bu Tasarıya neden gerek duymuştur?

Cumhurbaşkanlığı seçimi sürecine girilen bir dönemde bu tasarının TBMM'ne getirilmesi manidar görülmektedir.

Siyasi Kazanç hesaplarının yapıldığı ağırlık kazanmaktadır. Çünkü AKP ve Sayın Erdoğan bugüne kadar sorunları çözmek yerine Sorunları kullanma yolunu seçmiştir.

Kaldı ki bu tasarı Parlamento gündemine getirilmiştir ama öyle anlaşılıyor ki Hükümet ve Erdoğan hala Halk'tan ve Parlamento'dan bazı şeyleri gizlemektedir. AKP genel tutumuna uygun olarak şeffaflıktan ve saydamlıktan uzak bir politika uygulamaya devam etmektedir. Komisyonunda söz alan bazı Milletvekillerinin sözleri de bu görüşümüzü güçlendirmektedir. Tasarı ile Hükümete belli olmayan, ucu açık görevler verilmekte, TBMM gene devre dışı bırakılmaktadır. İstanbul Milletvekili Sezgin Tanrıkulu tarafından TBMM'ne sunulan "Toplumsal Mutabakat Komisyonu ile ortak Akıl Heyeti Kurulması Hakkında Kanun Teklifinin Bu tasarı ile birleştirilerek Komisyonumuzda görüşülmesi gerekirken, bunun yapılmamış ve bu yoldaki taleplerin dikkate alınmamış olması AKP'nin Muhalefeti devre dışı bırakmak istemesinin tipik bir örneğidir.

Bu tasarının 4. maddesinin 2. fıkrası Hukuk Devleti ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.

Anılan fıkrada "Bu Kanun kapsamında verilen görevleri yerine getiren kişilerin Hukuki, İdari ve Cezai sorumluluğu doğmaz" hükmü öngörülmüştür. Kanunun verdiği görevleri yapmak zaten suç oluşturmaz. Ancak Kanunun verdiği görevleri yaparken "Görevi kötüye kullanmak, görevi ihmal etmek" ve benzeri eylemler suç oluşturur ki bu suçları işleyenlere "Dokunulmazlık ve Sorumsuzluk" getirmek Hukuk Devleti anlayışı ile bağdaşmaz. Anayasamıza da aykırıdır. Bu tür bir düzenleme daha önce Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Millî İstihbarat Teşkilatı Kanunu ile getirilmiş ve bu husus CHP grubu tarafından Anayasa Mahkemesine götürülmüştür.

Bu Fıkra ile getirilen düzenleme yeni “Faili meçhul” leri, Karanlık bir takım ilişkileri, Toplumda infial yaratan bir takım olayların gündeme gelmesine sebep olabilir. Veya bugüne kadar meydana gelmiş bu tür olayların üstünü örtmede bir gerekçe olarak kullanılabilir.

Bu fıkradaki düzenlemenin sakıncalarını ve olası tehlikelerini ortadan kaldırmak için CHP’ye mensup Milletvekillerinin verdiği önerge İktidar çoğunluğu tarafından reddedilmiştir. Bu husustaki şüphe ve tereddütlerin TBMM Genel Kurulun’da giderilmesinin gerektiğini düşünüyoruz.

Sonuç olarak bir kez daha vurguluyoruz ki Kürt Meselesinin barışçıl yollarla ve Toplumsal uzlaşma ile çözülmesini, yurttaşlarımızın Huzur, Güven, Birlik ve Dayanışma içinde eşit olarak yaşamalarını istiyoruz.

Bu Sorun özel çıkar ve siyasi amaçlara dayanmadan, Hukuk Devleti ilkelerine ve kurallarına uygun olarak, Hükümetin de içinde yer alacağı geniş ve kapsayıcı Toplumsal bir mutabakat doğrultusunda, Demokrasi, İnsan Hakları ve Özgürlükler gibi boyutlar göz ardı edilmeden TBMM, Muhalefet ve Kamuoyu dışlanmadan ele alınmalıdır.

Ali Serindağ
Gaziantep

Celal Dinçer
İstanbul
Ahmet Toptaş
Afyonkarahisar

Ali Sarıbaş
Çanakkale

AYRIŞIK OY

1/941 esas numaralı “Terörün Sona Erdirilmesi ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Tasarısı”, Anayasa’nın 3, 6, 40, 125, 137. maddelerine ve yasama sürecinde aleniyet ilkesine aykırı bir düzenlemedir.

Toplam 6 maddeden oluşan Tasarı’nın son iki maddesi yürürlük ve yürütme maddeleridir. Konu yalnızca 4 maddede düzenlenmiştir.

Tasarı’nın 1. Maddesi, usul ve esasları düzenlediğini belirttiği “çözüm süreci”nin tanımını yapmamış, içeriğini ve kapsamını karanlıkta bırakmıştır. Bu maddede belirtilen ve Tasarı’nın adında da geçen iki amaç, herhangi bir hükümetin varlık nedeni olan başlıca görevleri işaret etmekte, dolayısıyla Tasarı’nın amacını da sözü edilen “çözüm süreci”ni de ifade etmemektedir. Bu durum, Tasarı’nın yasamanın aleniyet ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

Tasarı’nın 2. Maddesi, “çözüm süreci”nde yapılacak işleri görev olarak “Hükümet”e vermektedir. İlk olarak, hükümet terimi Anayasa’da yoktur. Yasaların, Anayasa’da yer verilmemiş bir yapıya görev yüklemesi düşünülemez. İkinci olarak, hükümet hukuksal değil siyasal bir terimdir. Üçüncü olarak, siyaset, basın ve gündelik dilde kullanılan hükümet terimi, cumhurbaşkanını içermez. Oysa, Anayasa’da yürütme organının parçaları Cumhurbaşkanı, Bakanlar Kurulu ve bu kurulun başı olarak Başbakan olarak belirlenmiştir. Nitekim, Anayasa gereğince Bakanlar Kurulu kararnamelemleri ile üçlü kararnamelemler, cumhurbaşkanı imzasıyla tamamlanır. Bu durum egemenlik yetkilerinin kullanımını düzenleyen Anayasa’nın 6. Maddesine aykırılık oluşturduğu gibi, sorumluluk tayini ve hukuk uygulamaları bakımından da temelsizlik yaratmaktadır.

Tasarı’nın 3. Maddesi, “çözüm süreci” görevleri için yetki kullanımını Bakanlar Kurulu’na vermiştir. İkinci maddeye göre görev hükümetin, yetki ise Bakanlar Kurulu’nundur. Bu maddeyle, 2. Madde’deki yanlış kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. “Terörü önlemek” ve “toplumsal bütünleşmeyi güçlendirmek” siyasal iktidarların varlık nedenidir; bu işler için Bakanlar Kurulu’na ayrıca yetkili olduklarının söylenmesi anlamlı değildir. Anlamsızlık, Tasarı’nın 1. Maddesindeki aleniyet eksikliğinin kanıtını oluşturmaktadır.

Tasarı’nın 4. Maddesi, bu metindeki işlerin kamu kurum ve kuruluşlarınca yerine getirilmesinde “ivedilik” emretmekte; bu işleri yapanların hem hukuki hem idari hem cezai sorumluluğu olmayacağını düzenlemektedir. Bu, Anayasa’nın Temel Hak ve Hürriyetlerin korunması başlığı altındaki 40. Maddesine aykırılık oluşturur. Tasarı, Anayasa’nın 125. Maddede öngördüğü “idarenin sorumluluğu” ilkesini ortadan kaldırmakta, Anayasa’nın 137. Maddesinde düzenlenen “kanunsuz emir”e uymama mekanizmasını geçersiz kılmaktadır.

Tasarı Gereğçesi’nde ve İçişleri Komisyonu tutanaklarından da görüleceği üzere Komisyon görüşmelerinde, Hükümet yetkilileri “çözüm süreci” adı verilen devlet politikasının yasal kaynağının ne olduğu sorusuna açıklama getirmemişlerdir. “Süreç”te yapılacağı belirtilen müzakerelerde yabancı kurum, kuruluş, kişilerden oluşacak yabancı gözlemci heyet kurulması yönündeki isteklere ilişkin tutumlarını açıklamamışlardır. “Süreç”te dile getirildiği bilinen etnik topluluklara anayasal kimlik ve statü verilmesi konusunda tutumlarını ortaya koymamışlardır. Bu özellikler nedeniyle Tasarı Anayasa’nın 3. Maddesinde düzenlenmiş olan “Türkiye Devleti ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütündür” ilkesinin ihlaline yol açan bir düzenlemedir.

1/941 sayılı Tasarı’ya onay vermediğimi saygılarımla ilginize sunarım.

Birgül Ayman Güler
İzmir

MUHALEFET ŞERHİ

GENEL OLARAK

Hükümet tarafından hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan 1/941 Sayılı “Terörün Sona Erdirilmesi ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Tasarısı” Türkiye Büyük Millet Meclisi İçişleri Komisyonu tarafından ele alınmış ve komisyon görüşmeleri tamamlanmıştır. Tasarıyla terörün sona erdirilmesi adı altında birçok kanunsuzluğun önu açılmış bulunmaktadır. Yine bu kanun tasarısıyla, terör örgütü de yasal bir statüye kavuşturulacaktır. AKP iktidarı bu yasa tasarısıyla iktidara geldiği günden bu yana sürdürdüğü ayrıştırma politikasında yeni bir çığır açmaktadır. Bu kanun tasarısı yürürlüğe girdiği takdirde, ülkemiz gündemine yeniden hukuki belirsizlikler, faili meçhuller ve bu kanunla korumaya alınanların yapacağı yeni hukuksuzluklar damgasını vuracaktır.

Şüphesiz bölücü ve yıkıcı unsurların dayattığı etnik temelli özerklik ve otonomi çağrılarını biraz daha cesaretlenecek ve ülkemiz yeni bölünme senaryoları ile karşı karşıya kalacaktır.

HUKUKİ OLARAK

A. Anayasa Açısından

Tasarı Anayasamızın başından sonuna kadar birçok maddesine aykırılıklar içermektedir.

- a. Anayasamızın başlangıç bölümündeki “Türk vatani ve milletinin ebedi varlığını ve yüce Türk devletinin bölünmez bütünlüğünü belirleyen bu anayasa” ifadesinin özüne aykırıdır. Bu tasarıyla devletimizin ve milletimizin bölünmez bütünlüğü tartışmaya açılmaktadır.
- b. Bu kanun tasarısı, Anayasamızın 2’nci maddesi “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan demokratik laik ve sosyal bir hukuk devletidir” ibaresindeki ülkemizin hukuk devleti olduğuna dair ilkeyi işlemeze hale getirecek düzenlemeler içermektedir.
- c. Anayasamızın 3’üncü maddesi “Türkiye devleti ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir.

Bayrağı, şekli kanunda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır.

Milli marşı “İstiklal Marşı”dır.

Başkenti Ankara’dır” hükmündedir. Bu kanun tasarısı anayasamızın 3’ncü maddesinde ifadesini bulan hükümlere aykırı olup dilimizi, bayrağımızı, milli marşımızı tartışmaya açan bir zihniyete örtülü bir şekilde hizmet etmektedir.

- d. Anayasamızın 6’ncı maddesi:
“Egemenlik kayıtsız şartsız Milletindir.

Türk Milleti, egemenliğini, anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır.

Egemenliğin kullanılması, hiçbir suretle hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. Hiçbir kimse veya organ kaynağını anayasadan almayan bir devlet yetkisi kullanamaz.” hükmünü içermektedir. Bu kanun tasarısı, anayasamızın 6’ncı maddesinde egemenliğin anayasal ölçüler çerçevesinde yetkili organlar eliyle kullanılacağı ilkesine aykırı hükümler içermektedir.

- e. Anayasamızın 7'nci maddesi:
“ Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez.” hükmüne amirdir. Bu kanun tasarısı, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasama yetkisini, Bakanlar Kurulunun keyfi düzenlemelerine yol açacak şekilde hükümete devretmektedir.
- f. Anayasamızın 8'inci maddesi:
“Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir.” hükmüne amirdir. İçişleri Komisyonunda görüştüğümüz bu kanun tasarısı yürütme yetkisinin anayasa ve kanunlara uygun olarak kullanılması prensibine ciddi aykırılıklar içermektedir.
- g. Anayasamızın 9'uncu maddesi:
“Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerde kullanılır.” hükmüne amirdir. Oysa içişleri komisyonunda görüştüğümüz bu kanun tasarısı hükümetin yaptığı ve yaptıracağı birçok iş ve eylemin yargının önüne gitmesini engelleyecek düzenlemeler içermektedir.
- h. Anayasamızın 10'uncu maddesi:
“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.
Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılamaz. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.
Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadır.” Türkiye Büyük Millet Meclisi İçişleri Komisyonunda görüşmüş olduğumuz tasarı, anayasamızın kanun önünde eşitlik ilkesini hiçe saymakta, hükümet ve görevlendireceği bazı kişilere suç işleme ayrıcalığı getirmektedir.
- i. Anayasamızın 11. maddesi:
“Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Kanunlar anayasaya aykırı olamaz.” Türkiye Büyük Millet Meclisi İçişleri Komisyonunda görüşülen yasa tasarısı, anayasa hükümlerinin yasama yargı ve yürütme organlarının hepsini bağlayacağı ilkesini çiğnemekte ve anayasayı delik deşik etmektedir.
- j. Anayasamızın 14'üncü maddesi:
“Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbiri, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı ve insan haklarına dayanan demokratik ve laik cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılamaz.
Anayasa hükümlerinden hiçbiri, devlete veya kişilere Anayasayla tanınan temel hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya Anayasada belirtilenden daha geniş şekilde sınırlandırılmasını amaçlayan bir faaliyette bulunmayı mümkün kılacak şekilde yorumlanamaz.

Bu hükümlere aykırı faaliyette bulunanlar hakkında uygulanacak müeyyideler, kanunla düzenlenir.” hükmüne amirdir. Anayasamızın 14’ncü maddesinden anlaşılacağı üzere hiç kimse temel hak ve özgürlükleri bahane ederek bunları kötüye kullanarak devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozacak girişimlerde, davranışlarda bulunamaz. Türkiye Büyük Millet Meclisi İçişleri Komisyonunda görüşülen bu kanun, temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılmayacağı ilkesini ortadan kaldıran düzenlemeler içermektedir.

k. Anayasamızın 81’inci maddesi:

“Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, göreve başlarken aşağıdaki şekilde and içerler: ‘Devletin varlığı ve bağımsızlığını, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü, milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini koruyacağıma; hukukun üstünlüğüne, demokratik ve laik cumhuriyete ve Atatürk İlke ve İnkılaplarına bağlı kalacağıma; toplumun huzur ve refahı, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerden yararlanması ülküsünden ve Anayasaya sadakatten ayrılmayacağıma; büyük Türk Milleti önünde namusum ve şerefim üzerine andiçerim.’ ” hükmüne amirdir. Türkiye Büyük Millet Meclisi İçişleri Komisyonunda görüşülen bu kanun tasarısı, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü tehlikeye atan hükümler içermektedir. Dolayısıyla; yemin ederek milletvekilliğine başlayan hiç kimsenin bu yemine aykırı hükümler içeren bir yasa tasarısını burada görüşmemesi gerekir.

l. Anayasamızın 87’nci maddesi:

“Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri, kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak; Bakanlar Kurulunu ve bakanları denetlemek; Bakanlar Kuruluna belli konularda kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermek; bütçe ve kesinhesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek; para basılmasına ve savaş ilanına karar vermek; milletler arası antlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısını 3/5 çoğunluğunun kararı ile genel ve özel af ilanına karar vermek ve Anayasanın diğer maddelerinde öngörülen yetkileri kullanmak ve görevleri yerine getirmektir.” hükmüne amirdir. Bu maddeden de anlaşılacağı üzere genel ve özel affın nasıl düzenleneceği anayasamızda açık ve net olarak belirtilmiştir. Dolayısıyla söz konusu kanun tasarısı anayasamızın bu maddesine de aykırıdır.

m. Anayasamızın 125’inci maddesinde “İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.” denmektedir. Görüştüğümüz kanun tasarısıyla anayasamızın bu maddesi de askıya alınmaktadır.

n. Anayasamızın 137’nci maddesi:

“Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan bir kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, tüzük, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilirse, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz. Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.” hükmüne amirdir. Ancak görüştüğümüz yasa tasarısı anayasamızın 137’nci maddesini yok sayarak çok garip, çok tehlikeli ve ileride telafisi imkânsız düzenlemeler ihtiva etmektedir.

Bu bakımdan, yukarıda da açıklamaya çalışıldığı gibi; anayasamızın birçok maddesine ve ruhuna aykırı düzenlemeler içeren bu kanun tasarısının genel kurulda görüşülmemesi gerekir.

B. İÇTÜZÜK AÇISINDAN

Tasarı Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk edildiğinde, Meclis Başkanlığı tarafından ana komisyon olarak İçişleri Komisyonuna, tali komisyon olarak da hem Adalet hem de Anayasa Komisyonlarına havale edilmiştir. Ancak anayasaya çok ciddi aykırılıklar içeren bu kanun tasarısı Anayasa Komisyonunda görüşülüp rapora bağlanmamıştır. Örtülü olarak af da içeren ve değişik yargısal düzenlemeler barındıran bu kanun tasarısı Adalet Komisyonunda da görüşülüp rapora bağlanmadan sadece İçişleri Komisyonunda görüşülüp karara bağlanarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna sevk edilmektedir.

Sonuç olarak;

- a. Türkiye Büyük Millet Meclisi İçişleri Komisyonunca görüşülen bu yasa tasarısı Türk Milletinin yapmış olduğu Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Lozan Antlaşması hükümlerine göre elde ettiği hükümranlık hakkını tartışmaya açmakta ve Lozan Antlaşmasında elde ettiğimiz hükümranlık hakkının lafzı ve ruhuyla bağdaşmamaktadır. Adeta bu kanun tasarısıyla Lozan Barış Antlaşmasında elde ettiğimiz kazanımlar, terör örgütüyle birlikte yeniden masaya yatırılmaktadır. Bu, bütün Türk Milletinin itiraz etmesi gereken çok vahim bir tablodur. Böyle bir başlangıç yarın yeni bölücülerin de yeni taleplerle karşımıza gelmesine sebep olabilecektir. Biz Milliyetçi Hareket Partisi olarak burada herkesi bu vesileyle bir kez daha uyararak gerektiğine inanıyor ve bu görevimizi Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda da sonuna kadar yapacağımızı hatırlatıyoruz.
- b. Hükümet anayasamıza aykırı olarak kendisinde toplamaya çalıştığı yetkilerle devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü yok edecek, karanlık bir sürece ülkemizi ve milletimizi sürüklemektedir.
- c. Hükümet bu tasarıdan elde edeceği yetkilerle PKK terör örgütünün dayattığı talepleri yerine getirerek sözde çözüm, gerçekte çözülmeye sebep olacak şekilde PKK terör örgütünü muhatap almaktadır. Bu da yarın; şuan da var olan veya olmayan terör örgütlerinin benzer taleplerle devletimizin ve milletimizin karşısına çıkmasına davetiye çıkarmaktadır.
- d. Dünyanın hiçbir yerinde uygulayıcılarını suçlu duruma düşürecek bir yasa yapılmaz. Bu yasa tasarısıyla hükümete ve muhataplarına suç işleme özgürlüğü sağlanmaktadır.
- e. Bu yasa tasarısı Yüce Türk Milletine ait olan egemenliğimizin tartışılmasına ve paylaşılmasına yol açacak yanlış bir anlayışa sebep olabileceğinden bu yasa tasarısının görüşülmemesi gerekmektedir.
- f. 10 Ağustos 2014 tarihinde yapılacak Cumhurbaşkanlığı seçiminden hemen önce böyle bir kanun tasarısının Türkiye Büyük Millet Meclisi gündemine getirilmesini de manidar bulmaktayız.

Türkiye Büyük Millet Meclisi gündemine alınması ve görüşülmesi teklif edilen; anayasa, iç tüzük, yasalar ve Lozan Antlaşmasında elde edilmiş bütün hükümranlık haklarımıza aykırı olan bu yasa tasarısının görüşülmeden ait olduğu yere; hükümete iade edilmesi gerekmektedir. Böylece gazi meclisimiz ülkemizin kuruluş felsefesine aykırı olan bir yasa tasarısını görüşme bahtsızlığı ile karşı karşıya bırakılmamalıdır.

Bu kanun tasarısı, AKP hükümetinin kurulduğu günden bugüne; önce “Sessiz Devrimler” ardından “Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi” en sonunda da “Çözüm Süreci” adlı çözümlenme programlarını uygulamakta ve bu çerçevede İmralı’daki bebek katili terörist başıyla ve onun Kandil’deki uzantılarıyla yapmış olduğu bütün illegal görüşmeleri, buluşmaları ve mutabakatları ve bundan sonra yapacağı bu ve benzeri illegal faaliyetleri kendince yasal bir zemine oturtmaktadır. Ancak hem hükümet hem de muhatapları çok iyi bilmelidir ki; anayasanın geçici 15’nci maddesi ihtilalcileri koruyamadığı gibi bu yasa da hükümeti, görevlendirdiği kamu görevlilerini ve muhataplarını ancak iktidarları süresince koruyabilir. Onun için kimse yanlış bir düşünce ve beklenti içinde olmamalıdır. Herkes atacağı her adımı anayasa ve kanunlar çerçevesinde atmalıdır.

Bu düzenleme Sayın Başbakanın cumhurbaşkanı olmasını sağlamaya yöneliktir. Ancak bu düzenlemeyle üniter yapımız ve bin yıllık kardeşliğimiz ayrıştırılmakta, adeta yerle yeksan edilmektedir. Milliyetçi Hareket Partisi; ülkemizin birliğini, dirliğini tehlikeye atacak “çözüm” adlı bir ihanet projesi olan bu kanun tasarısına karşıdır ve başından beri sayıldığı gibi; anayasamıza, devlet geleneğimize ve bütün tarihi birikimlerimize aykırı olan bu kanun tasarısının gazi meclisimizde görüşülmemesi gerektiğine inanmaktadır. Bu vesileyle bu kanun tasarısının hükümet tarafından geri çekilmesi gerektiğini bir kez daha hatırlatmak isteriz.

Mehmet Erdoğan

Muğla

MUHALEFET ŞERHİ

Görüşülmekte olan 1/941 E. Sayılı **"Terörün Sona Erdirilmesi ve Toplumsal Bütünleşmenin Sağlanması Hakkında Kanun Tasarısı"** geçtiğimiz hafta komisyon gündemine gelmiş ve görüşülmüştür. İşbu Kanun tasarısının Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gündemine gelmiş olmasını önemli ve anlamlı bulmaktayız. Bu anlamda tasarıya hizmet edeceği amacı itibarıyla bir itirazımızın olmadığını vurgulamak isterim.

Ancak belirtmek gerekir ki işbu kanun tasarısının amacı Türkiye'de süregiden Kürt sorunun eşit yurttaşlık temelinde çözümü ile iç barış ve uzlaşımın kalıcı tesisine yönelik olarak toplumsal barışın önündeki engellerin kaldırılması ve bu bağlamda sorunun taraflarının çözüme ve toplumsal barışın inşasına ilişkin mutabakata varmalarını olanaklı kılacak müzakerelerin yasal çerçevesini belirlemektir. Hal böyle iken "terör" kavramının barışa hizmet eden bir kanunun isminde yer almasının, tezat bir durum yaratmış olduğunu tekrar ifade etmek gerekir. Nitekim yasa isminin **"Çatışmalı Ortamın Sona Erdirilmesi ve Toplumsal Bütünleşmenin Sağlanması Hakkında Kanun Tasarısı" yahut "Toplumsal Barış ve Müzakerelerin Güvence Altına Alınması Hakkında Kanun"** şeklinde değiştirilmesi yönünde Komisyon'a teklif sundum. Ne var ki önerilerim kabul görmedi. Oysa yasanın isminin önerilerim doğrultusunda değişmesi halinde, halkların barış içinde eşit ve kardeşçe yaşama arzusunu pekiştirici bir etki yaratacağı kuşku götürmezdir.

Yine yasanın amaç ve kapsamının daha ayrıntılı ve net ifadelerle ele alınmasını, yasanın anlaşılabilirliği açısından önemli görmekteyim. Zira çatışmalara kaynaklık eden siyasi, etnik, kültürel, inançsal, sosyal, ekonomik boyutlu tüm sorunların nihai çözümü ve toplumsal iç barış ve uzlaşımın kalıcı tesisine yönelik yol ve yöntemlerin araştırılması, toplumsal barışın önündeki engellerin kaldırılmasına dair çalışmalar yürütülmesi işbu yasanın amacını teşkil etmelidir. Nitekim barış ve barış içinde yaşama arzusu Türkiye'de yaşayan tüm halkların en büyük özlemidir. Bu nedenle de barış süreçlerini kolaylaştırıcı, geliştirici her türlü yol ve yöntem açıkça ele alınmalıdır. Tüm bu hususlar en nihayetinde "barış" gibi kutsal bir amaca hizmet etmektedir. Barış müzakerelerinin yasal olarak koruma altına alınması, özünde barışın koruma altına alınması demek olacağı için, çözülecek olan sorunun tanımı ile çözümün hizmet edeceği olguların ve çözümün muhataplarına dair hususların yasada yer alması önem arz etmektedir.

Belirtmekte fayda var ki; müzakerelerin taraflarının belirlenmesi müzakereleri yasal güvenceye kavuşturmanın birincil gündemidir. Bu nedenle çözüme ilişkin yapılacak müzakerelerin, sorunun ve aynı zamanda çözümün birincil muhatabı olan siyasi aktörlerle gerçekleşmesi gerekliliği vurgusu tasarıda eksik bırakılmış olup, bu vurgunun yapılmasını yasanın uygulaması açısından önemli görüyoruz. Ayrıca müzakerelerin sekteye uğramaması ve garanti altına alınması için tarafsız bir gözlemci heyetin varlığı, iki taraflı yürütülen müzakerelerin olmazsa olmaz koşullarındandır. Zira müzakereler üçüncü ve tarafsız bir gözlemcinin varlığı ile sağlıklı bir biçimde ilerleme imkânı bulabilecektir.

Vurgu yapmak istediğim bir diğer husus da idari-cezai-hukuki yaptırımdan muaf tutulan kimselerin açık ve hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak bir biçimde yasa hükmünde yer alması gereklidir. Nitekim barış müzakerelerinin yasal olarak koruma altına alınması, özünde barışın koruma altına alınması demek olacağı için, çözüme ilişkin yapılacak görüşme ve yapılan çalışmaların cezai - hukuki - idari yaptırımdan azade olması önemli bir husustur. Bu anlamda müzakereleri yapan, katkı sunan, görüşmeler gerçekleştiren kimselerin açıkça ifade edilmesi, barış görüşmeleri daha güçlü bir zemine taşıyacaktır.

Tasarıya dair görüş ve önerilerim yukarda ifade ettiğim biçimdedir. Saygı ile arz olunur.

07.07.2014

Altan Tan

Diyarbakır

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

TERÖRÜN SONA ERDİRİLMESİ VE TOPLUMSAL BÜTÜNLEŞMENİN GÜÇLENDİRİLMESİNE DAİR KANUN TASARISI

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, terörün sona erdirilmesi ve toplumsal bütünleşmenin güçlendirilmesi için yürütülen çözüm sürecine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Uygulama, izleme ve koordinasyon

MADDE 2- (1) Hükümet, çözüm süreci kapsamında aşağıdaki hususlarda gerekli çalışmaları yürütür.

a) Terörün sona erdirilmesi ve toplumsal bütünleşmenin güçlendirilmesine yönelik siyasi, hukuki, sosyo-ekonomik, psikolojik, kültür, insan hakları, güvenlik ve silahsızlandırma alanlarında ve bunlarla bağlantılı konularda atılabilecek adımları belirler.

b) Gerekli görülmesi halinde, yurtiçindeki ve yurtdışındaki kişi, kurum ve kuruluşlarla temas, diyalog, görüşme ve benzeri çalışmalar yapılmasına karar verir ve bu çalışmaları gerçekleştirecek kişi, kurum veya kuruluşları görevlendirir.

c) Silah bırakan örgüt mensuplarının eve dönüşleri ile sosyal yaşama katılım ve uyumlarının temini için gerekli tedbirleri alır.

ç) Bu Kanun kapsamında yapılan çalışmalar ile alınan tedbirlere ilişkin kamuoyunun doğru ve zamanında bilgilendirilmesini sağlar.

d) Alınan tedbirlere ilişkin uygulama sonuçlarını izler ve ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlar.

e) Gerekli mevzuat çalışmalarını yapar.

Yetki ve sekretarya

MADDE 3- (1) Bakanlar Kurulu, çözüm sürecine ilişkin gerekli kararları almaya yetkilidir.

İÇİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

TERÖRÜN SONA ERDİRİLMESİ VE TOPLUMSAL BÜTÜNLEŞMENİN GÜÇLENDİRİLMESİNE DAİR KANUN TASARISI

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, terörün sona erdirilmesi ve toplumsal bütünleşmenin güçlendirilmesi için yürütülen çözüm sürecine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Uygulama, izleme ve koordinasyon

MADDE 2- (1) Hükümet, çözüm süreci kapsamında aşağıdaki hususlarda gerekli çalışmaları yürütür.

a) Terörün sona erdirilmesi ve toplumsal bütünleşmenin güçlendirilmesine yönelik siyasi, hukuki, sosyoekonomik, psikolojik, kültür, insan hakları, güvenlik ve silahsızlandırma alanlarında ve bunlarla bağlantılı konularda atılabilecek adımları belirler.

b) Gerekli görülmesi hâlinde, yurt içindeki ve yurt dışındaki kişi, kurum ve kuruluşlarla temas, diyalog, görüşme ve benzeri çalışmalar yapılmasına karar verir ve bu çalışmaları gerçekleştirecek kişi, kurum veya kuruluşları görevlendirir.

c) Silah bırakan örgüt mensuplarının eve dönüşleri ile sosyal yaşama katılım ve uyumlarının temini için gerekli tedbirleri alır.

ç) Bu Kanun kapsamında yapılan çalışmalar ile alınan tedbirlere ilişkin kamuoyunun doğru ve zamanında bilgilendirilmesini sağlar.

d) Alınan tedbirlere ilişkin uygulama sonuçlarını izler ve ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlar.

e) Gerekli mevzuat çalışmalarını yapar.

Yetki ve sekretarya

MADDE 3- (1) Bakanlar Kurulu, çözüm sürecine ilişkin gerekli kararları almaya yetkilidir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(2) Çözüm süreci kapsamında yapılan çalışmaların koordinasyonu ve sekretarya hizmetleri Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı tarafından yürütülür.

Kararlar ve yerine getirilmesi

MADDE 4- (1) Bu Kanun kapsamında verilen görevler, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca ivedilikle yerine getirilir.

(2) Bu Kanun kapsamında verilen görevleri yerine getiren kişilerin hukuki, idari veya cezai sorumluluğu doğmaz.

Yürürlük

MADDE 5- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 6- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(2) Çözüm süreci kapsamında yapılan çalışmaların koordinasyonu ve sekretarya hizmetleri Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı tarafından yürütülür.

Kararlar ve yerine getirilmesi

MADDE 4- (1) Bu Kanun kapsamında verilen görevler, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca ivedilikle yerine getirilir.

(2) Bu Kanun kapsamında verilen görevleri yerine getiren kişilerin hukuki, idari veya cezai sorumluluğu doğmaz.

Yürürlük

MADDE 5- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 6- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

Başbakan Yardımcısı

B. Arınç

Başbakan Yardımcısı

E. İşler

Avrupa Birliği Bakanı

M. Çavuşoğlu

Çevre ve Şehircilik Bakanı

İ. Güllüce

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı V.

M. Şimşek

Gümrük ve Ticaret Bakanı

H. Yazıcı

Kültür ve Turizm Bakanı

Ö. Çelik

Milli Savunma Bakanı

İ. Yılmaz

Başbakan Yardımcısı

A. Babacan

Adalet Bakanı

B. Bozdağ

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı

F. Işık

Dışişleri Bakanı V.

C. Yılmaz

Gençlik ve Spor Bakanı

A. Ç. Kılıç

İçişleri Bakanı V.

L. Elvan

Maliye Bakanı

M. Şimşek

Orman ve Su İşleri Bakanı

V. Eroğlu

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı

L. Elvan

Başbakan Yardımcısı

B. Atalay

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı

A. İslam

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

F. Çelik

Ekonomi Bakanı

N. Zeybekci

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı

M. M. Eker

Kalkınma Bakanı

C. Yılmaz

Milli Eğitim Bakanı

N. Avcı

Sağlık Bakanı

M. Müezzinoğlu